



ఈ

# మొగ్గాల కథలు

( రెండవభాగము )

( గ్రంథకర్త )

శ్రీ సురవరము ప్రతాపరెడ్డి; బి. ఎ., బి. ఎస్.



ప్రకాశ

కాల:

ఆ

జ్ఞా



సోల్ ఏజెంట్లు:—

కేశవ పబ్లికేషన్లు అండ్ బుక్స్ షాల్వర్స్ లిమిటెడ్

జాంబాగు, హైదరాబాదు - డక్కన్.

అన్ని హక్కులు మావే ] 1941

[ వెల ౧ అణ్ణా

# విషయ సూచిక

1. వేతన ఫేజీ	0
2. రంధ్ర ...	౧౫
3. చిన్నమండల పునరుద్ధరణ	౨౧
4. ఫీజు విధి ...	౨౫
5. గుమాలను బట్టి తనిపియినది.	3౨

## అంశ గ్రంథ మాల

అశయములు:- ఆంధ్రులందు మాతృభాషాభిమానము కలిగించి, ఆంధ్రభాషా ప్రచారము గావించుటయు, తద్వారా ఆంధ్రులందు ప్రపంచమున కలించుటయు, ముఖ్యముగా ప్రతిఆంధ్రుడు కొని చదువు ఆనతి శము గలగజేయుటకు సాధ్యమైనంత చొక్కగా పుస్తకములను అందజేయుటయే మా అశయము.

మహానీయుల జీవితములు, ఆంధ్రుల నిత్యజీవితమునకు సంబంధించిన పుస్తకములు భౌతిక, సాంస్కృతిక, కర్మక, కార్మిక, మరియు రాజకీయసంస్కృతిపై అందరికి అర్థమగు భాషలో అతిసులభమైనవిలో మీదు మిక్కిలి అందరికి అందుబాటులో నందునట్లు ప్రచురింపబడును.

నిఱవములు:- మా గ్రంథమాలనుండి 100 పుస్తకములు 4 సంవత్సరములలో ప్రచురింపబడును. ప్రతిపుస్తకము సుమారు 40 పేజీలవుండును.

మా గ్రంథమాలకు చందాదారులు కాగోరువారు అందుకు లిఖిత పూర్వకముగా పిప్పకోనవలయును. అట్టివారు సభ్యత్వము కింద 5-0-0 చెల్లించవలయును. టిప్పూర్వారా దెప్పింప గోరువారు మరి 2-0-0 తపాలావ్యయముక్కింద చెల్లించవలయును. మధ్యనచ్చే సభ్యులకు వెంటనే పుస్తకములు వున్నచో యివ్వబడును.

అప్పుడప్పుడు అనుబంధములు తెచ్చు మరి యితరభావలలో మా దశలవడును. వాటిని కొనవలయునను ప్రతిబంధకము సభ్యులకుండును.

మేము కోరగానే యీపుస్తకము "మొగలయకథలు (రెండవ భాగము)" దయతో ఆమగ్రహించిన కీర్తిమణము ప్రతాపరెడ్డి బి.వి. బి.ఎల్. గారికి కృతజ్ఞతానందము లర్పించుకొనుచున్నాము. ఇట్లు

ఆంధ్రగ్రంథమాలకార్యాలయము:-

గిరి/౮ బి. కూరుపైబజారు,  
నైదాదాపు-దక్కన్, గిరి/౮౧)

వెల్లూరిమాణిక్యరావు,  
కె.సి. గుప్త,  
(ప్రకాశకులు.)

# చేతాను సుల్తానుల భేటీ.



ధీ సుల్తానుల కాలము అంతరించిపోయెను. ఆనమయములో  
 నర్దు బాటుచేసుకున్న రాజ్యాలమీద రెసిడెంటులు నవార  
 అయివుండిరి. ౧౮౬౪ క్రి.శ.లో ఔధుసుల్తానుగు  
 నవాబ్ వాజిదలీఖాన్ అనేవారు మినుకు మినుకుమంటూ  
 రాజ్యం పాలించుతూవుండిరి. అతడు పదారణాల మొగులాయీ  
 మనిషి. దర్పముకలవాడు. నమ్మినవారికి ఏమిచ్చినా లోపంలే  
 దనేవాడు. కాని నమ్మకంకలవారే ఆయనకు కనిపించకపోయిరి.  
 అతనికి భార్యలు లెక్కవేసిచూస్తే ౧౨గి మంది బేగములుం  
 డిరి. తనకు పుట్టినపిల్లలనందరిని లెక్కపెట్టించి పిల్లలపేర్లు, కల్లు  
 లపేర్లు వారివారి వయస్సులు, పుట్టినతేదీలు ఈవివరాలన్నీ  
 వ్రాయించినాడు. కొనామొదలు గిం మంది ఆడిమగనంతాన  
 ముని నికరంగాలేలింది. ఈసంతానమే ఆయనకు సంతాపహేతు  
 వైంది. ఏపెండ్లాం ఏమందు పెట్టుతుందో, ఎవరెప్పుడు తనను  
 పొడిచిపోతారో, యెవరు తనతత్తును ఆక్రమించుకొంటారో అనే  
 అనుమానాలు ఆయన ఒంటబట్టినవి. నవాబుగారివద్ద గులాము  
 లున్నారు. జనానాకాపరులగు హిజ్దాలున్నారు. వినోదాలుకలి

గించేస్తుతిపాఠకులున్నారు. హితవుచెప్పే చిన్నపెద్ద వున్నారు. అందరిపై నవాబుగారికి అనుమానమే.

“సర్కార్, వాడులేడూ ఫలానాగులాంవాన్ని ఫలా బేగం తమకి అపాయంజేసేదాన్ని మాటచేసిందంట హుజూర్” అని ఒకరుచెప్పేవారు. వానిపై వీడు వీనిపైనవాడు పితుర్లు చెప్పుతుంటే నవాబుగారికి ఒళ్లం సందేహంతో తూట్లుపడినట్లు అయింది.

నవాబుసాబ్ గారు ముచము పట్టినారు. అన్నంత ప్రతితట్టలోని భోజనపదార్థం కొంచెం కొంచెం కుక్కలవేయించి వాటికేమిన్నీ అపాయంలేకుంటే తర్వాత తా తినేవాడు. తుదకు నీళ్లుకూడాయితే యెదుటివారికి సగతాపి తర్వాత తానుతాగేవాడు. వాకీములు హజ్రై నారతమకుతోచిన మందులంతాయించినారు. నవాబుగారి రోగమింకాముదిరింది. తాను పరుండిన గది అమాతముగా తనమీదపడతుందో యేమో అని కూతలపెట్టును. రాత్రినిద్రపోతే యెన్నరైనా గొంతుపికిరీతాగేమో అని రాత్రంతా జాగరణ చేయడం మొదలుపెట్టినాడు. వగలరాత్రిఅయింది రాత్రివగలుఅయింది.

నవాబుసాబునద్ద ఒకగులాం “రజా” అనేవాడుండినాడు. వానిఅద్వైతమేమోకాని వాడంటేనవాబుకు విశ్వాసం వ్రేన అపారంగా ఉండేది. ఒకనాడు నవాబుగారు చాండీని మంచపైన మూరడెత్తు మెత్తలమీద శరీరంవాల్చినాడు. నాలుగు బారలపాడవు బెత్తముగొట్టంపై పట్టుజలతారు నగిషే పనిచేసి

హుక్కాపీకెను నోట్లో పెట్టుకొని గుడగుడాలనివీల్చి సుగంధం  
తో కూడిన పొగను విడుస్తూ ఉన్నాడు. కస్తూరీ, ఖమాం, జర్దా  
యింకాయేమేమో సుగంధ ద్రవ్యాలవారంతో నింపిన తెల్లనా  
గులు వాళ బీచా సములుతున్నాడు. నోట్లో యెర్రనిరసం నిండింది  
మంచంకింద ఉండే ఉగల్ దాను (తమ్మపడిగె) యిటుపట్టుకొని  
అర్థం వచ్చే సంజ్ఞ చేసినాడు. మంచం చుట్టూ ఆశ్రితవర్గంలో ఉండే  
పిల్లరసనాబులు జంగులు, బహద్దరులు, కూర్చోని ఉండినారు.  
సద్దరు ఆశ్రితులొకేతడవ ఆ ఉగల్ దానును నవాబునోటివద్ద  
పట్టినారు. వారిలో ఒకడు “కా జి బ లీ” ఇంగ్లీషుడు  
“అ బ్లై ర్ వాక్” =

తాంబూలనాన్ని తమ్మపడిగెలో ఉమ్మించి హుక్కా  
తీర్చును నవాబుగారిట్టన్నారు. “రజా! నాకింక యీమందులు  
వాలను. ఈహాకిములంతా వ్యర్థం. ఇంకేదైనా ఉపాయం  
అలోచించురా ఒరేరజా.”

“ఖదావంద్, ఈఖానాజాద్ గులాంనునివిని చిత్తగ్గిం  
చాలె. మాస్కామికి యీబీమారిపచ్చి నప్పటినుండి మాడొక్క  
కన్నంవలడుండలేదు. కంటికి నిద్రవచ్చేదిలేదు. మాయజమాని  
బిమారీమార్పుకొనేదాన్ని అల్లా సెలవిస్తే ఈఫణం ఈనమ్మక్  
హాలల్ గులాం సర్కారు సానంపైన సద్దా అవుతుండే. కాని  
చేతులుకుకుంటూ ఏడ్చు మొగముతో నేనుమజబూరు  
ఉన్నా. మాబాపే! అయితే ఒకమాట. సర్కారువారి గ్రహా  
లేమో వక్రించినట్లున్నవి. ఏజోన్యూనికైనా సర్కారువారి జన్మ  
పత్రిక చూపించితే బాగుంటుండను” అని రజా చెప్పినాడు.

“వదైనా జ్ఞానం, విశాచి, నర్కారుపై ద్వేషంచేసివుండవచ్చును.” అని కాజిబలీ అన్నాడు.

“గులాంవాడైనా రజా మంచినర్తారు అలోచన చెప్పినాడు.” అని అబ్దురహమాన్ అన్నాడు.

“అశే, రజా, నేను మాల్వీయాహిద్ గారికి నాజాతకం ఇదివరకే చూపించినాను. శని గ్రహం బాగాలేదని చెప్పినారు. శాంతి పెట్టించినాను. ఏమిన్నీ ఫాయిదా లేకపోయింది” అని నవాబువాజిబలీ అన్నాడు.

కాజిబలీ—“సర్కార్. తప్పకుండా ఇది జ్ఞానం. పరీల దుష్కార్యమే.

అబ్దురహమాన్ “పూర్వం జహాంగీరు పాషాకు ఇట్లే బీమారి వచ్చింది. హిందూస్తానీ, అరబ్బీ, ఈరానీ హాకీములంతా మందులిచ్చిపోరాడినారు. ఏమిన్నీ లాభం లేకపోయింది. అప్పుడు ఒకాయన ఇట్లన్నాడు “ఫకీర్లను పిలిపించి మంత్రించండి అని, అదే ప్రకారం చేయించినారు. ఒక ఫకీరు మంత్రించి జిన్నులను పారదోలి పాషాను బాగా చేసినాడు.”

నవాబు—“అట్లయితే మంచి మంత్రగాన్ని వెతుకండి” రజా అదే పనిగా ఫకీర్లను, మంత్రగాండ్రును వెతికించుటలో చాలా శ్రద్ధవహించినాడు. రెండు మూడు దినాల తర్వాత కాజిబలీ నవాబువద్ద సెలవడిగినాడు. “నా అక్కయొక్క అత్తయొక్క మామఉన్నాడే అతని చిన్నాయిన్న కొడుకు చాలా బీమారీ అయినాడు. నన్ను వెంటనే రమ్మన్నాడు. రెండు నెలల సెలవు ఇప్పించండి” అని నవాబును కోరి సెలవు పొంది వెళ్లిపోయినాడు.

మరిరెండుదినాలకు అబ్దురహమాను ఒక ఆపత్తుంభవించెను. ఆయన పెద్దభార్యతల్లిగారి యింటికి నీళ్లాడబోతే అచ్చట ఆమెకు పాముపిల్ల పుట్టిందని వర్తమానవచ్చింది. అపిల్లచావకుండ ఇంకాబ్రతికేవుందట. “హుజూర్ నేనుచేసుకున్నపాపం ఇట్లాపండింది. పోయిచూచివస్తాన్ సెలవియ్యవలె” అని ఆతడు వెళ్లిపోయినాడు. ఇక్కడ రజా ఊహారికి మనుషులపంపి మంత్రవేత్తలైన ఫకీర్లవర్తమానాలు తెప్పించుకుంటూ వచ్చినాడు. అందుకుగాను గింం రూపాయీలు ఖజాననుండి బుద్దెప్పినవి. తుదకు వారం దినాలతర్వాత “ఛాఛాషరీఫ్” అనేఉండుండి దర్గానజ్జదాలయన పావలీ అనేఆయన ఒక జబ్బువాసిపాడు అందలి కేషయంపమంటే. పాదుషాగారి రోగం సామన్యమైందికాదు. జీకే పట్టిందని మాహిశ్వాసం. మేమేబాగుచేసుంటిమి. కాని మాగురువుగారగు పాః అబ్దుల్లాగారునాకు సెలవియ్యలేదు. అయినా ఆవృద్ధులు ఈమధ్య మీలకోర్నలోనే ఉన్నారు. వారిని ఆశ్రయించండి.”

నవాబు వాజదలీఖాన్ దర్బారు జరుగుతూ ఉండింది. నవాబుగారికి సంగీతమంటే చాలాప్రీతి. స్వయంగా టుమ్రూలలో ప్రవీణుడు. కవులు, గాయకులు, సానులు, మున్నగు వారంతా జతగూడినారు. డోం జాతివాడుగాఉండి నౌముస్లిం అయినగులాం రసూల్ అనేవాడు సృష్యశాస్త్రప్రవీణుడు. భంగీ వాడై నౌముస్లిం అయిన అబ్దుల్లాఅనేవాడు సారంగువాసుు చేవాడు. చమాల్ వంశమువాడైయుండిన ఖాసీం తబ్లాలో చండప్రచండుడు. వీరంతా సభనలంకరించి సంగీతవిశ్య ప్రకటించు



చుండిరి- “సమయంలో నాదిభో అలీఅనేవాడు ఇట్లన్నాడు  
“సర్కార్ కాన్పూరునుండి జోహాజా అనేపేరుగల ప్రసిద్ధు  
రాత్రైన బోగముది హుజూర్ వారి దర్బానానికివచ్చి బయటి  
వనారాలో కాచుకొనివున్నది. ఏమిహుకుం?” నవాబుగారు  
హుక్మామీల్సినారు. ఒంగారువరఖులతో చుట్టిన పాక బీడాను  
నోట్లోపెట్టుకొన్నాడు. ఏమో జవాబిచ్చువారై యన్నాడు.  
అంతలో ఖిటాలున రజా హాజరైనాడు. నవాబు బోగందాని  
ముచ్చట మరిచిపోయెను. క్యారే రజా ఏంవార్త అన్నాడు.

రజా- “ఖుదావంద్ మీతో మనవిచేసియుంటికిదా ఫకీ  
రుమా; అబ్దుల్లావిషయం. ఆయనను పట్నమంతా గాలిచివెతి  
కించినాను. ఆయన ముఖ్తీగంజులో ఉన్నాడని పత్తా తెలిసింది.  
అయితే అతడు శత్రువుడు. గొప్పవల్లి. ఎవరినిన్నీలక్ష్యపెట్టడు.  
మనం రమ్మంటేరాడు. పొమ్మంటేపోడు. అయినవద్దకు మనమే  
పోవలసి వుంటుంది.

నవాబు-“అట్లయితే మనమేపోదాం. గురునారంగరాత్రి  
గిగ గంటలకుపోదాం. ముందేఫకీరుమాగారికిచెప్పి అంతాపర్పా  
టుచేయి.

రజా-“జోహుకుం సర్కార్.”

గురునారంగరాత్రి సరిగా గిగ గంటలకు, నవాబున్న  
రజాయున్న సాసాబ్ యింటితలుపుతట్టినారు. ఒక ౩౦ ఏండ్ల  
యవకుడు తలుపుతీసినాడు. “ఫకీరుమా; సాబుగారున్నారా?”  
అని రజా అడిగినాడు. “వారుసమాధిలోనున్నారు” అన్నాడు  
యవకుడు.

రజా- “హుజూర్ నవాబ్ వాజిదల్ఖాన్ బహద్దరు  
 సుల్తాన్ జానెకలంగారు విజయంచేసి ఉన్నాననిచెప్ప.” యువ  
 కుడు గుడ్లుమిటకరించినాడు. తత్తరపాటుతోలోపలికురికినాడు.  
 మరొకంతనేపటికి వలీగారినివెంటబెట్టుకొనివచ్చినాడు. వలీఫక్రీ  
 షా; అబ్దుల్లాకు జేనెడు తెల్లగడ్డం. ౮౦ ఏండ్లుసూచించేవాలకం.  
 కనుబొమ్మలుకూడాసరిసినవి. గూనివచ్చింది. తెల్లనిబొందెల  
 నిలుపుటంగీకాడినాడు. మెడలో గోలుగుండ్రంత పచ్చని  
 పూసలదండ వేసుకున్నాడు. ఎడమచేతికట్టెపై ఊనినడుస్తు  
 వచ్చినాడు. కుడిచేత తెల్లనిముత్యాలంత తెల్లపూసల(తప్పి)జప  
 మాలతివృతూవచ్చినాడు. నవాబుగారిని తగినకౌరవాలతో  
 ఇంట్లోకి తీసుకొనిపోయినాడు. దీపాలురెండు మినికుమిసుకు  
 మంటూ నవాబుగారి తెలివికి చాటునవ్వునవ్వినట్లుగా వెలుగు  
 తూపుండినవి. నవాబుగారు వలీషాయెదుట మోకాళ్లపై కూ  
 ర్చున్నారు. “హుజూర్! మీకకలిగిన అవస్థసంతాగుర్తించి  
 నాను. దానికితగిన ఉచ్చాటన ఈరెన్నాళ్ళనుండి చేయుచునే  
 వున్నాను.” అనిపాసాబు అన్నాడోలేదో మిద్దెపైభాగ న పిడు  
 గులువడినట్లు ఉడిమినట్లు దంపుడుపోటు గంముది ఏకధాటిగా  
 వేసినట్లు ధ్వనులువచ్చినవి. నవాబుగారు తనపైమిద్దె అమాం  
 తముగా పడుచున్నదని నెత్తిపట్టుకొని ఒడిగిక్కుర్చున్నారు.  
 ఇంతలో ప్రక్కగదిలో గొప్పధ్వనులైనవి. యువకుడు దబదబ  
 ఉరుకుతూ పాసాబువద్దకువచ్చి “ఉస్తాద్ జీ నన్నెవరో మంచం  
 మీదనుండి క్రిందపారవేసి మంచం వెలకిలవేసి నాగదిలోని  
 సామానంతా ధ్వంసంచేసిమాయమైనారు.” అన్నాడు. చూ

తాముపదా అని అందరును ఆగదికి వెళ్ళినారు. గదిలో పగిలిన  
చీనీసామానులు, చినిగిన పుస్తకాలు, తలక్రిందైన మేజులు మం  
చము, పగిలిన పెట్టెలు కనబడినవి. మరల పైభాగంలో ధ్వని  
అయింది అదే మోమాతాముపదా అని పైకి వెళ్ళినారు ఏమిన్నీ  
లేదు. “ఇదే మోమాసాబ్, అలీఖ్ లెలా కదలాగా ఉంది.” అన్నా  
డు. రజా మీరు సూరావా తెహా చదువండి నేను అమల్ చదువు  
తాను అన్నాడు వలీషా. ముగ్గురున్నూ అంజలి పెకెత్తి మిద్దె  
పక్క మోరలు పెట్టి గాఢమగుభక్తితో మంత్రాలు గొణుగు  
కొన్నారు. ఒక్కనిమిషములోనే “సలామలేకుం” అని ధ్వని  
వచ్చింది. అప్పలామలేకుం అన్నాడు మోమాసాబు. “మోమాసాబు ఈ  
సవాబును వెంటనే పంపివేయి నీతో రహస్యముగా మట్లాడేమం  
ది” అన్నదాధ్వో! సవాబు నెత్తి వెంట్రుకలు ఇనుపతీగెలవలె  
సన్నని సూదులవలె నిట్టపొడుచుకున్నవి గుండె దడదడ  
గోడగడియారం గొట్టినట్లు కొట్టుతూ ఉంది. శరీరమంతా ఎలె  
క్ట్రిక్ షాకు తగిలించాలన్నట్లు వేడవారింది. చలికాలంలో  
భావిలో నూకబడిన కుక్కవలె గజగజనగాకిపోయినాడు. కను  
గుడ్డు త్రిప్పి త్రిప్పి నాలుగుదిక్కులా చూస్తూ కూర్చున్నాడు.  
“సవాబు బహదర్ జీ మీరు యింటికి పోండి రేపువర్తమానం  
నేనే అంపుతాను” అన్నాడు మోమాసాబు బతుకుజీవుడై అని సవాబు  
లేచి రజాతో కూడ బయటపకి పక్రాంలో ఎక్కి దేవిడిబాట  
పట్టినాడు. ఒక మైలు దూరం పోయ్యేవరకు గుండె స్పృశానానికి  
రాలేదు. అప్పుడిట్లున్నాడు “రజా ఈవలీ చాలా అసాధ్యుడుగా  
ఉన్నాడు అదంతా ఏంగడిబిడరా నాకు తూర్పుపడమర తో  
చకపోయింది.

రజా-హుజూర్ ఆధ్వనులంతా అమీరుజ్జిన్నాత్ (బేతా శుని) యొక్క లీలలు.

నవాబు-“అట్లనా?”

రజా-“సర్కార్, మనగ్రహచారం యింక వదలిపోతుంది. ఈ వలీఅనుగ్రహంవుంటే అన్నీ సవరణ అవుతుంది.

నవాబు-అరే వేలులక్షలు కావలిస్తే యిచ్చేయి. ఏమిన్నీలోభంచూపించవద్దు. ఆయనకుకోపంరాకుండా చూచుకో.

రజా-జీహుజూర్.

మర్నాడు షాసాబు శిష్యుడైనయువకుడు (వాని పేరు ముర్తజా) యిల్లుబీజాపేర జాబువాసినాడు.

“జనాబెముక్

షాసాబుగారు నిన్న అమీరుజ్జిన్నాత్ యొక్క ప్రథమ భటుని కలిసినాడు. అతడే అంశగడబిడచేసిపోయినాడు. జానె ఆలం నవాబుబహద్దరుగారితో షా షాసాబును ఏమిన్నీ జో క్యంకలిగించుకోవద్దని చెప్పినాడు. అయినా నూగురువులవారు వినలేదు. శ్రీనవాబుగారికి పట్టినభూతాన్ని విడిపించవలెంటు ఈక్రిందివస్తువులు పెంటనేపంపించేది. ఎల్లుండి శుక్ర వారం నాడు మాగురువులవారు ఈపరికరాల సుపయోగించుచు మంత్రోచ్ఛాటనకు కూర్చుందురు.

వస్తువులపట్టి.

గులాబీఅత్తరు తెల్లనిది.

౧ సేరు

చమేలీ ”

౧ ”

లోభాక్

౧౧ మణుగు

తెల్లని మేకలు

౭౨

,, పొట్టెండ్లు

౭౨

పట్టుబట్టులు

౧౪౪ భానులు

వీరీనీ

౧౧ మణుము

తెల్లనికవాహిర్

౧ వరుస

వెండియిటికెలు

౧౪౪

అన్ని తెల్లని వస్తువులే. భూతాలకు తెలుపే ప్రియం  
వీటిని ఈనాడేపంపేది.”

ఇట్లు,

ముర్తజా.

సవాబుగారు పట్టిని సరిగా చూడనైనాచూడలేదు.  
“చేదేవ్” అని పట్టిపైసంతకముపెట్టి కోశాధిపతికిపంపినాడు.  
ఖజానాపెద్ద పట్టినిచూచి తెల్లబోయినాడు. అన్ని తేవచ్చును  
కాని తెల్లగులాబీఅత్తరుయెక్కడినుండితెచ్చేది. రజా వానికి  
సాయపడినాడు. “౧౦౦౦ రూ॥లుపంపు. నేనేతెప్పించి పంపు  
తాను. తక్కువపడితే ఇంకాపైకంతెప్పించుకుంటాను.” అన్నాడు  
అట్లే ౧౦౦౦ రూ॥ పంపబడెను.

షాసాబు మంత్రాలు తంత్రాలుచేస్తూ కూర్చున్నాడు.  
మూడుదినాలైంది. నాల్గవదినం రజాయున్న సవాబున్న షా  
సాబుదర్శనానికి పోయినారు. ఇంకేముంది షాసాబు మూల్గు  
తూ నిండా మునుగుపెట్టుకొని మంచంపైపడి ఉన్నాడు.  
సవాబుకు చాలావిచారంగలిగింది.

రజా-షాసాబ్ జేమంగాఉన్నారా?

షా- ఇంకెక్కడిక్షేమమయ్యా జిన్నల అమీరుయొక్క సేనాని నాపై కోపంవహించి మూడుతావులపాడిచి పోయినాడు. పావద్దనుండే ముర్తజాతిన్నగా పచ్చడంతీసి షాసాబు ఒంటిమీదిగాయముల చూపించినాడు.

సనాబు- అరేఅల్లా! అరేఅల్లా! ఇదంతా నామూలాన్నే సంభవించిందికదా. వలీసాబ్ ఖిర్రు చేయవద్దు. మంచిపేరైన హాకీమునుపంపి బాగుచేయిస్తాను.

అదేప్రకారం దేవిడికీవచ్చి నగరంలోని ప్రసిద్ధహాకీమును పంపి చికిత్సచేయించినాడు. ౧౦ దినాలకు షాసాబుకు బాగైందని వర్తమానంవచ్చింది. సనాబుగారు చాలాఆనందించి హాకీముకు ౧౦౦ రూపాయలు ఇనామిచ్చినాడు. ముదుసలిషాసాబు ఇప్పుడేనా ఊరకుండగూడదా? మల్లీ మంత్రప్రయోగాలకు సిద్ధమైనాడు. ఈతడవ అమీరుజిన్నాతును నేరుగాఃలిపించు తానుచూడు నాదేబ్బలన్నాడు. దానికిన్ని పరికరాలు కావలెను. మొదటిపట్టిఅంత మూడంతలనరుకులపట్టి వ్రాయించి పంపినాడు. రజా ౨౫౦౦ రూపాయలు ఖజానానుండి తీసుకొనిపోయినాడు, మరల షాసాబు మూడుదినాలు దీక్షతో కూర్చున్నాడు. తుదకు విజయంపొందినాడు. జ్ సానూట్టు ప్రసన్నుడైనాడు. సనాబుగారికికూడ ఆనెల అమావాస్యనాడు మధ్యరాత్రి ౧౨ గంటలకు షాసాబుయింట్లో దర్బారుచేసి దర్శనంఇస్తానని షాసాబుకు వాగ్దానమిచ్చినాడు. ఈ వార్త సనాబుగారికి తెలియగానే వారు ఆనంద సంభ్రమాలలో మునిగిపోయినారు. వారందినాలకు ముందునుండే సన్నాహాలు

ప్రారంభమైనవి. జీన్ సామ్రాట్టునెట్లు కలువవలెను. సాదుషా అయినతాను సలామెట్లు పెట్టవలెను. అచ్చట తన స్థానమెది. ఏమేమిమూట్లాడవలెను. ఆయననుసంతోషపెట్టే మార్గంఏది. ఆయనకు ఏమేమిసజరానాలియ్యవలెను. ఏమన్నాతక్కువై తే చేసినప్రయత్నమంతా వ్యర్థమవుతుందికదా. శ్రీవాహాక్కరే ఆపిశాచనాథునితో కలువవలెనా? లేక వెంటపగివారాలను తీసుకొనిపోవలెనా? ఇట్టిప్రశ్నల పరంపరలకంతా తగిననిర్ణయం దర్బార్ అధికారులతో ఆలోచించి నిర్ణయించుకొన్నాడు. తుదకు నిర్ణయించుకొన్నదేమంటే ఇదివరలోవలెనే కేవలం రజా యున్న సవాబున్న పోవలెను. సజరానా సవాబుగరిదర్బారు కున్న పిశాచనాథునిదర్బారుకున్న తగినట్లుగాఉండవలెను. అందు చేత కొన్నిరత్నాలహారాలు, ఆత్మరు, నాలుగైదునూర్లథాను లపట్టువస్త్రాలు, బకలురాన్షరీఫ్ఖల్నీపుస్తకం, పెద్దముత్యాల జువూల మొత్తానికి గిం వేలకుతక్కువగాని కానుకలు స్వయంగా పసందుచేసి తట్టలలోపెట్టించి తాను ౧౨ గంటలకు మాసాబుఇంట హాజరై నాడు.

సవాబుగారు జీన్ దర్బారులో దాఖిల్ అయినారు. ఆదర్బారు కండ్లకుమిరుమిట్లు కొలుపుతూ ఉండింది. గదిలంతా దీపాలతో జగజగ మెరుస్తూఉంది. అత్తరుసువాసన పూదు పొగ నిండి ఉండింది. పూలహారాలు కుప్పలుకుప్పలుగా పడి ఉన్నవి. జీన్ సామ్రాట్టు పెద్దసింహాసనముపై కూర్చున్నాడు. భారీమనిషి, మూరెడుగడ్డం, కండ్లపై ముక్కుపై నల్లనికట్ట మూతపెట్టినాడు. నెత్తిన పగిడివంటి కిరీటముంది. సవాబుగారికి జీన్ సామ్రాట్టుగారు స్వాగతమిచ్చివారు. ఉభయపార్శ్వాలలో

మోహనాంగులు చామరాలు వీచుచున్నారు. గానము పాఠంభమైంది. జిన్ సామ్రాట్టు ప్రసన్నుడై ఏకావాలెఅడుగు ఇచ్చినాను అన్నాడు.

పాసాబు — బానెఆలం మా హుజూర్ బౌధు నవాబు గారికి ప్రాణదానం చెయ్యండి.

జిన్ — ఊ! నేననుకున్నాను. నీవిదే అడుగుతావని బిరాదరెముక్! నవాబుసా హెబ్! నీ రోగాన్ని నేనుగుర్తించినాను. నీవుచేసినంత అనుభవించుచున్నావు.

నవాబు — నేనేతప్పుచేసినాను సెలవియ్యండి.

జిన్ — ఒకసంవత్సరంకిందట జిన్ హాపరీ అనేదిమాలోకం భోగాంగన. అదిమీసంగీతాన్ని మోహించి మీదర్బారుకు వచ్చి దర్బరంఅడిగితే మీరుపలుకక నేపోయినారు.

నవాబు — నాకీసంగీతి బొత్తిగాజ్ఞాపకంలేదు. ఎట్లుపార పాటైందోయేమో. అయినా దానికి పరిహారంలేదా.

జిన్ — ఎందుకులేదు. గోమతీనది అవతలితీరానఉండే షహీదుమర్దుయొక్క గోరీవద్దనుండు రావిచెట్టుపై ఆప్రేతి తక్రవారం ఉండును. అచ్చటికి గి మారులు నజరానాపంపించవలెను. ఆమెదాన్ని తీసుకుంటే ప్రసన్నురాలై పట్లు నీన్న ఇంక వదలిపోతుంది అన్నమాట.

నవాబు — ఎంతనజరానా ఇచ్చుకోవాలె.

జిన్ — నుమారు ఒకలక్షరూపాయాలు ఇచ్చుకోవలెను.

నవాబు — చిత్తంఅని సెలవుతీసుకున్నాడు

ఈకార్యకలాపాలన్నీ ముగిసేవరకు రనెలలుపట్టినవి. ౨

లక్షలకుపైగా ఖర్చయినవి.



ఒకనాడు ఆయనప్రియమైనభార్య నవాబుతో ఇట్లున్నది.  
 “నాతోడు మీరుకోపపడకుదా, మిమ్ములను మోసంచేసి రజా  
 గులాంగాడు మీకే మోదయ్యంపట్టించి దాన్ని వదలించుటకు  
 ఏమేమోంతాలు చదువాలె అని చెప్పి అంతావాడున్న మీ  
 దర్బారీవారున్న మిమ్ముక్షేరంచేసినారు. తెలిసిందా”

నవాబు- చీ ఏంమాట. రజావంటి విశ్వాసపాత్రుడు  
 మరొకడు లేడు?

రెండవదినం బౌద్ధసంస్థాన రెసిడెంటు అయిన మిస్టర్  
 పడ్డో అనువారు నవాబుగారిని కలిసి యిట్లున్నారు. మీకు పట్టింది  
 దయ్యంకాదు కిశాచంకాదు. మిమ్ముపట్టినవారు రజాయున్న  
 కాబలీయున్న, అబ్దుర్రహీమానున్న సాదికలీయున్న అయి  
 యన్నారు. వారంతాయీ వేమాలు వేసి మిమ్ముమోసగించినారు.

నవాబు- కాబలీ, అబ్దుర్రహీమక సెలవుపైన చాలా  
 కాలం ఉండిరి.

రెసిడెంటు - ఈ వేమాలు వేసేదానిక సెలవు తీసు  
 కొన్నారు. వారితో సీరజాగులాంకూడా కలిసినాడు.

నవాబుగారికి రెసిడెంటుగారిపైన కోపంవచ్చింది- తాను  
 నమ్మినవాడు ద్రోహి అట. తాను మూర్ఖుడట. ఇదేకదా రెసిడెం  
 టుమాటల అర్థము.

మరునాడు మొత్తం నగరవాసులంతా తనస్వతంత్ర  
 సామర్థ్యాన్ని బాగామాడవలెననే అభిప్రాయంతో నాలుగు  
 గుర్రాల బగ్గీలో రజా గులామును తనప్రక్కనే కూర్చోబెట్టు  
 కొని బౌద్ధ నవాబుగారు వాహళ్యులివెల్లినారు.

# రంభ

మహమ్మద్ ఆదిల్ షా బిజాపూరు తుదికాలంలో రాజ్యంచేసినట్టి దక్కనీ సుల్తాను. అతడు క్రీ. శ. ౧౬౫౦ ప్రాంతంలోని అనగా నేటికి ౩౦౦ ఏండ్ల క్రిందటివాడు.

అతడుచేసిన సాహసకార్యాలను, క్రూర కృత్యాలను, అందరూ మరచిపోయినారు. కాని ఆయన కట్టించిన గోల్ గుంబదుమాత్రం ఆతన్ని మరచిపోనియ్యకుండా చేస్తూవున్నది. దాని విశేషం ఏమంటే ప్రపంచంలో నెక్కడకూడా దాన్ని మించిన గుంబదులేదు. ౧౨౪ అడుగుల ఆవరణం ౧౭౨ అడుగుల యెత్తు ౮౨౨గి చదరపు అడుగుల వైశాల్యం కలిగిఉంది. చుట్టూ రెండ్రామడల వరకు ఆగుంబదు చూపరులకు కనిపించుతూఉన్నది. ఆగుంబదుక్రిందనే తన యిరువురి భార్యలతో ఆమహమ్మద్ ఆదిల్ షా గోరీలోశాశ్వతనిద్రా చెందియున్నాడు. అదిల్ షా గోరిప్పక్కనే ఒకచిన్నగోరియున్నది. దానిలో ఆతని ఉంపుడుకత్తెఅయిన రంభయొక్క భౌతిక శరీరముంచబడినది.

రంభ ఒకసాధారణమైన బోగముది. ఒకనాడు సుల్తానువారిదర్బారులో పాటపాడేదానికివచ్చింది. చూచీచూడడంతోనే సుల్తానుగారికి ఆమెపై ఓర్పుకోరానంత గాఢమగుప్రేమ నాటుకపోయింది. రంభకప్పుడు పదారేండ్లప్రాయము. గులాబీ

వన్నెమనిషి. కోలముఖి, చిట్టమైన శరీరం. నిగ నిగలాడే  
 లావణ్యం. నల్లని కన్నులు. కాటుక అంటించినందున అవి  
 మరీ ఆకర్షణీయమై లోభనీయమై కాటుక పట్టపిల్లలవలె మిల  
 మిలలాడుతూ వుండినవి. భారడేసి జడ, దాన్ని రెండుపాయ  
 లుగా ఆల్లి రెండు భుజాలపైనుండి స్తనాలమీదుగా జారవిడి  
 చియుంచింది. ఛాకా పట్టులాగున్న దానిపై జలతారు అంచు  
 లుగల లంగాయున్న కట్టింది. చెవులనిండా రత్నాల పోగులే.  
 కంఠంనిండా ముత్యాల హారాలే. ఆమె యెదిక్కు చూస్తే ఆ  
 దిక్కు సమ్మోహనాస్త్రాలు విడిచిందన్నమాటే. కంఠమాధు  
 ర్యం, హస్తవిన్యాసాలతో కూడిన అభినయం, వహ్వాలని పాదు  
 మా అనగానే ముసిముసినవ్వులతో అభినయమా అన్నట్లుగా  
 వినయవిధేయతలతో కొద్దిగానమ్రయై చేయుసలాములు, దర్బా  
 రీ మర్యాదలు, ఇవన్నియు ఈపడుచు ఎట్లానేర్చిందో యేమో  
 కాని ఆదిల్షా దేవిడి ఆగడియలో జన్మతేగా మారింది. పాట  
 ముగిస్తూనే పాదుషా ముక్తసరుగా “తఖ్లియా” అన్నాడు.  
 దర్బార్ బరఖాస్తే. రంభాపరీ పాదుషా గారి జనానాలో  
 దాఖల్.

ఆదిల్షాకు ఇదివరకే ఇద్దరు పట్టపుభార్యలున్నారు. వారి  
 కి యీకొత్త సవతి సహింపరానిదైంది.

ఈ పోరుపడలేక రంభకుగాను ఒక ప్రత్యేక ఇంద్రభవన  
 మే కట్టించినాడు. అది యేడంస్తుల మేడ. ప్రతిఅంతస్తులోను  
 నానావిధాలచ్చితాలు అద్దాలు, అందాలు అమర్చబడినవి. క్రింది  
 అంతస్తులో సుల్తానునూ రంభనూ గచ్చుగోడపై రంగురంగుల

చిత్రాలతో చిత్రించినారు. ఈమేడపేరు “సాత్ మంజిల్”. రంభతో పాదుషా మాసాలను నిముసాలవలె ఆనందంతో గడిపినాడు. ఇట్లా కొన్ని సంవత్సరాలు గడిచినవి. వీరిద్దరూ ఆనందంగా ఉన్న కాలంలోనే పాషా గోల్ గుంబదు కట్టించినాడు. ఎన్నెన్నో మహాలులు కట్టించినాడు. బంగారు సింహాసనాన్ని సిద్ధంచేయించి దానిపై దర్బారుచేసినాడు. ప్రజలుకూడా ఆయనను గౌరవించినారు.

మహమ్మద్ ఆదిల్ షాకు బిజాపూరునగరం విడిచిపోవలసివచ్చింది. తనరాజ్యంలో సంచారంచేసి శత్రువులతో పోరాడి రాజ్యంలో శాంతిస్థాపనచేసి తిరిగి నగరం చేరుకో నేవరకు చాలాకాలం పట్టింది. ఆయన తిరిగి వచ్చేవరకు జనానలోని సుల్తానాలు (బేగములు) ద్వారపాలకులు, ఆశితులు, మున్నగు వారంతా కలబలుకుకొని రంభపై నేరాలు మోపినారు. “సర్కార్, మా అధిక ప్రసంగాన్ని తమించవలె. బేగంరంభా గారికి సర్కారుపైన పూర్వంవలె ప్రేమలేదు” అని ఒకడు “ఎంతైనా బోగందిబోగముచే. ఖాందానీ, స్త్రీ ఖాందానీ, స్త్రీయే. పుట్టిన నాటినుండి గిట్టిననాడే పొయ్యేది” అని పెద్ద బేగంగారు. “మా ప్రేమమైన యజమాని చేపట్టేకదా అన్నా తెలివి లేకపోయేదానికీ, మా హుజూరెక్కడ. అది సహవాసం చేసిన గులాం యెక్కడ, ఇంతటి అవమానమా?” అని చిన్న భార్య. ఈవిధంగా రంభపైన అందరున్నా వ్యభిచారదోషం మోపినారు.

పాదుషాకు శరీరమంతయు మండుకొని వచ్చింది. కండ్లనుండి నివ్వలు కురిసినట్లయింది. నోట మాటకూడ వెడలలేదు.

రంభను సరిగా విచారించుకూడాలేదు. ఆగ్రహోదగ్రుడైనాడు. రంభ తాను ఏదోష మెరుగననిన్నీ అంతా కల్పనయే అనిన్నీ దీనంగా పరిపరచిధాల మనవి చేసుకొన్నది. కాని పాదుపాకు నమ్మకం కలుగలేదు. అంత గాఢంగా ప్రేమించినదాన్ని చేతులారా ఎట్లుచంపవలెను ఇతరులచేత ఎట్లు తల కొట్టించవలెను. పాదుపా తీవ్రంగా ఆలోచించినాడు. రంభను సాత్ మంజుల్ లోని ఏడవఅంతస్తుపైకి తీసుకొనిపోయినాడు. తటాలున ఆమె తో ఇట్లన్నాడు.

“రంభా! నిజంగా నీవు తప్పుచేయకుంటే అట్లా నిన్ను రక్షించుతాడు. తప్పుచేసియుంటివా నీకుఅతడే శిక్ష యిస్తాడు. నీనిర్దోషిత్వాన్ని స్థాపించుకొనేదానికి ఈకిటికీనుండి క్రిందికిదుముకు. తత్క్షణం దుముకు.”

రంభకు కండ్లు గిరున తిరిగినై. జీవితంలో తుదిగడియ సమీపించింది. చిక్కులేనిది. తల్లిదండ్రులు, అన్నదమ్ములు, బంధుజాలం యెవ్వరున్నా వగ్గరలేరు. దేవుడాలని కండ్లు మూసుకొని ఒకనిముషం ధ్యానించి కిటికీనుండి క్రిందికి దుముకింది. కింద జనం కిక్కిరిసిఉన్నారు. పైన పాదుపాబక్కడే దిగిగ్భరితచేత వ్యసనంతో నిండినవాడై రాతి బొమ్మవలె చూస్తూ నిలుచుండినాడు. కాని దైవమాయ అంటారో మరేమంటారో చెప్పండి. ఈకాలంవారు నమ్మరు. ఆ కాలంవారు దేవుని న్యాయప్రసాదమని నమ్మినారు. రంభ అదృష్టమేమో కాని ఆమె లాగుపై నకట్టుకున్న అంజూరల పట్టుచీర ఛత్రీవలె చుట్టూ తెరుచుకున్నది. దానిమూలాల ఆమె గుండువలెక్రింద

కడకుండా యీ కెవలె క్రిందికివచ్చింది. సురక్షితంగా భూమిపై వాలింది. సాదుషాకు పట్టరాని ఆనందం కలిగింది. క్రింది ప్రజలు జయజయ ధ్యానములు చేసినారు. కాని అంతలోనే హాహాకారములు చెలరేగెను.

రంభ ప్రశాంత గంభీరదృష్టితో సాత్ మంజిల్ పైభాగ మలోనున్న ప్రియణ్ణి చూచింది. కడసారి సెలవుగా చేయి పిసిరింది. నడుములో ఉండిన బంగారు పనిగల జంబియాను లాగింది. ఎడలో పొడుచుకొని క్రింద చచ్చిపడింది. సుల్తాను మూర్ఖపోయినాడు. క్రమంగా తేరుకున్న తర్వాత మొట్టమొదటిపని తన మనస్సును చెడగొట్టి అబద్ధాలు చెప్పినవారిలో భార్యలను తప్ప శక్తిని వారినందరిని తల నరికి చినాడు.

ఆనాటినుండి సుల్తాను మారిపోయెను. మహా కూరుడై పోయెను. దినమూ తన గుర్రంపట్టే సైనుల తలలను యెగురమిటి గుర్రం ఎక్కివాడు కంటికందంగా కనపడిన అందకత్తెలను పట్టి తెప్పించి చెరిచి రాక్షసానందం పొంది వెళ్ళగొట్టేవాడు.

ఇదంతా కనిపెట్టుతూ ఉండిన మొగలాయి చక్రవర్తి సమయం వచ్చిందని బిజాపూరును ముట్టడివేసినాడు మహమ్మద్ ఆదిల్ షా స్వయంగా తన సేనను ఎదిరించేదానికి నడిపినాడు. కాని లాభం లేకపోయింది. కోట ప్రధాన ద్వారం ఉద్రిగిపడింది. ద్వారం వద్దనే సంకులనమరం జరిగింది. ద్వారంనిండుగా పీనుగులు పడి ఉండినవి. ఆపీనుగుల కుప్పలో నోట ఖడ్గం కరచుకొన్న సాదుషా కవం బయటపడింది.

అతడు జీవించిఉండగానే తమప్రియమైన రంభపక్కన్నే తనగోరినికట్టించి ఉంచాయుడినాడు. రంభపక్కన్నే పాదుషా గోరిలో విశ్రమించినదృశ్యం నేటికిని చూడనగును.

భోగముజాతిలో పుట్టిన స్త్రీకూడా ఉత్తమ పత్నివ్రతలను తలదన్నే ప్రేమను త్యాగమును నిరూపించగలదని రంభ తన జీవితవిధానంచేత ప్రపంచానికి చాటించింది.

## వైదికధర్మగ్రంథమండలి

వైదికధర్మ ప్రచారమునకు మిక్కిలి యుపయుక్తమైనవి

మొదటిసంపుటయు వెలువడినవి

శల వాస్తుద్వారా

౧. వేదమే ఈశ్వరీయజ్ఞానము

౦-౩-౦ ౦-౪-౦

౨. ఆర్యసమాజ మననేమి?

౦-౬-౦ ౦-౪-౦

౩. పంచమహాయజ్ఞవిధి

౦-౩-౦ ౦-౪-౦

౪. వైదికసంధ్యా రహస్యము

౦-౩-౦ ౦-౪-౦

౫. పరమాత్మ

౦-౬-౦ ౦-౪-౦

రెండవ సంపుటయు వెలువడిన గ్రంథములు

౧. మనము ఆర్యసమాజకుల

మొదకు కావలయును?

౦-౪-౦ ౦-౫-౦

౨. ఓంకారోపాసన

౦-౪-౦ ౦-౫-౦

౩. మీమాంస త్రయము

౦-౩-౦ ౦-౪-౦

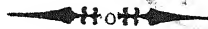
వివరములకు,

మంత్రిప్రగడ వేంకటేశ్వరరావు,

(ప్రకాశకుడు) “వైదికధర్మ గ్రంథమండలి”

కేవిడిక్ బాగు, సుల్తాన్ బజారు, హైదరాబాదు-౨౮౨౯.

# చస్తామంటే పురుషులు లేదు.



మొగలాయి చక్రవర్తి జహంగీరు పాదుషా ఢిల్లీలో రాజ్యంచేస్తుండగాను వారొకనాడు సగరములో వాహ్యశ్రికై అంబారీ ఏనుగుమీద వెళ్ళినారు. ఆ కాలంలో చక్రవర్తులు ఎన్నోమాసాల కొకమారు బయటికి వచ్చేవారు. అందుచేత ప్రజలంతా వీధులనిండా గుంపులుగుంపులుగాచేరి సర్కారువారి దర్శనార్థము గంటలకొలది నిరీక్షిస్తూవుండేవారు. పాదుషాగారు బయటికి వెళ్ళినారుంటే వేలకొలదిరూపాయల సంచులు ప్రక్కన ఉంచుకొని వెళ్ళేవారు. బాజారు పొడుపుననూ ఆచేతా యీచేతా పిడికిళ్ళకొద్దీ రూపాయలవర్షము కురిపించేవారు. పాదుషా ముందుకునాగితే వారివెనుకదిక్కు బీదవారంతా ముష్టి యుద్ధం ప్రారంభించేవారు. ఎవరు బలాధ్యులో వారికే రూపాయలు దొరికేవి. ఈలాగా వారు వెళ్ళుచుండగా వకచోట ఘోర కుచ్చెల్లిన రూపాయీలకై మేలైన ముష్టి యుద్ధం జరుగుతూ ఉండింది. ఇట్లందరూ యుద్ధముచేస్తూ వుండగా ఒక మూలన నిమ్మళంగా ముగ్గురుమనుష్యులు కూర్చొని ఉండినారు. బట్టలు పేలికలు పేలికలుగా చినిగినవి. ఒక్కతయి దుమ్ముతోనిసింది. ఈగలుజుమ్మని వారిచుట్టునూ మునురుగొనియుండినవి. వాటిని వారు జోపుకో నైనాజోపుకోరు. కాలుకేలు కాస్త కూడకదలించరు. నల్లమందుతిన్న వారివలెవున్నారు. ఆత్మసమాధినిష్ఠలో ఉన్న మూర్తిత్రయంవలెఉన్నారు. చక్రవర్తి సన్నాడైనాడనే సంభ



మంకూడాలేదు. తలయెత్తి యైనా చూడరు. చక్రవర్తిదృష్టి వారి పై న బడింది. ఆయన కేమిముచ్చటైందోయేమో ఏనుగును వారిమందట నిలుపుచున్నాడు. రెండుమూడు నిమిషాలు అక్కే నిలచినాడు. జనులంతా అముగ్ధురీమూర్తులదిక్కే చూస్తూ ఏం జరుగనున్నదో యేమో అని ఆశ్చర్యపడుచున్నారు. కాని ఆ ముగ్ధురీమూర్తుల కాగొవడ యేమిన్నీ కాబట్టలేదు. పాదుషా కాదుకదా పాదుషానుపుట్టించిన అల్లకూడ వారిముందు వచ్చి నిలిస్తే పలుకరించేలక్షణం కనిపించలేదు. తుదకు పాదుషాగారే వారిని పలుకరించినారు. జవాబులేదు గివాబులేదు. “ఏమీ మీ కథ? యింతప్రశాంతంగా వున్నారు” అని అడిగినారు. “మాజూర్” (అశక్త) అన్నాడు అందులో వకడు మాత్రము చాలా ముక్తనరుగా. తక్కినయిద్దరు పలుకనేలేదు. తుదకు తలైనా యెత్తి చూడలేదు. ఎంతోమరిపోతులోకదా వీరు అని ఆశ్చర్యం కలిగింది పాదుషాకు. వారిని వెంటరమ్మన్నాడు. “చేతకాదు” అన్నాడు ఒకడు. ఉపహరించినాడు ఇంకొకడు. వారిని నడిపించుకొని తనమెరుక తీసుకొనిరావల్సింది అని పాదుషా జవానుల కజాపించినాడు. “నీవేనడువు మాబదులు” అని మూడవవాడు ఇంతసేపటికి నోరుతెరిచి ముత్యాలు రాల్చినట్టుగా పలికినాడు. వీరు దినానికి వక్కమాటకూడా వ్యర్థంగా ఖర్చుచేసేవారుకానట్లు రుజువుచేసుకొన్నారు. జవానులు కొంతదూరం వీరిని జరజర యీడ్చినారు. శరీరము చెక్కలుపోయినారే వారు నడిచేలట్లు లేదు. తుదకు వారని ఒకబండిలో వేసినారు. హుజూరుగారు దేవిడిచేరిన తర్వాత యీమనష్యులకు ఒక మంచి ఇల్లు ఖాళీ

చేయించినారు. అందు వీరికి సకలము సిద్ధముచేయించి పెట్టించి నారు. పైగా వక చాటింపుచేయించినారు. ఈనగరములో సోమరిపోతులై నవారందరున్నూ యీబంగ్లాలోవచ్చి నివాసం చేయవచ్చును అని. ఇతరమాత్రం అవకాశము కలిగితే యింకేమి చెప్పవలెను. ఒక వారములోపల గం. వేలమంది ఆ బంగ్లాలో జతకూడినారు. వజీరేజం (ప్రధాన మంత్రి) గారికి పాదుషావారి వివరీతమైనకజ్జి ఏమిన్నీ నచ్చలేదు. ఇట్టే తే నగరంలోని జనులంతా ఒకనెల పంపూటలలో సర్కారీ ఖజానాను తిండికిరిచి కే ఖర్చుపెట్టిస్తే ఇంకెట్లా అని హుజూరుగారి తో మనవి చేసుకొన్నారు. “అయితే యేమి వుపాయం” అన్నారు సర్కారు. ఇతరమృదిలో నిజమైన సోమరులెవరో వారికే మీఠర్మానువర్తిస్తుందికాని దొంగసోమరులకు కాదు కదాఅని మనివి చేసుకొన్నాడు. “వజీరుసాహెబ్ అయితేయెట్లాగుర్తుపట్టవలె నిజమైనసోమరులను” అన్నారుసర్కారువారు. ఆపని నేనుచేసి తరుకు తెలుపుకొందును అని లేచి వెళ్ళినారు మంత్రిగారు. మరునాడే సోమర్ల బంగ్లాచుట్టును గడ్డివాములు పెట్టించి నాలుగుదిక్కులలోను మనుష్యులు వచ్చిపోవుటకు మాత్రము దారినిశిచి వాములను అంటుపెట్టించినారు. అగ్ని జ్వాలలు బంగ్లానుచుట్టుకొన్నవి. వచ్చిన సోమరిపోతులంతా గబగబా గుంపులుగుంపులుగా బయటికివచ్చి బ్రతుకుజీవుడా అని పారిపోయినారు. అగ్ని బంగ్లాలో ప్రవేశించింది. ఇంక బంగ్లాలో ఎవరున్న లేరుకదాఅని వజీరుగారు అగ్నిని వెంటనే ఆర్పించినారు. పాదుషాగారిని పిలుచుక వచ్చి చారితోకూడ

బండ్లలో ప్రవేశించి గది గది పరీక్షించినాడు. వకగదిలో మన ముగ్గురు ఫకీర్లు మాత్రము యథాప్రకారం కూర్చొని వున్నారు. వారిలో ఇట్లు ముక్తనరుగా సంభాషణ జరుగుతూ వుండింది.

ఒకరు—“ఎందుకో చాలా వుష్టంగావుందిరానేడు.

౨ వ వాడు — “ఎందుకోరా నాకూ కొంచెం కాక తగుల్తూ వున్నట్లుంది.

౩ వ వాడు—(తనపై ఈగలనైనా జోపక) “అరేయ్! మీకేమొచ్చిందిరా తెగులు. ఎందుకరుస్తారు అదేపనిగా కాస్తనిమ్మలెండా నన్ను వుండనియ్యకూడదూ?

జహంగీరుచక్రవర్తి వారి సంభాషణను విని నిర్ఘాంతపోయినారు. తుదకు పాదుషాగారు యిట్లాసెల విచ్చినారు.

“అరే! మీకు జీవనముపై ప్రీతిగాని ఆశగానిలేనట్లుంది. ఇట్టి బ్రదుకు బ్రతికేదానికన్న చావకూడదాయేమి”

అంటే వకడిట్లా కొంచెము తలయెత్తి కూర్చున్నచోటి నండే ధీమాగా జవాబిచ్చినాడు.

“చావాలనంటే ఎంతప్రయత్నం కావలెనో నీకు తెలుసునా మరి. ఆపని తొందరగాయేమన్నా అవుతుందా. అంతపరిశ్రమకు మేమువోపుకుంటామా. మాకు చస్తామంటే పురుసతులేదు”

## ఫక్రీ రు బిడ్డ



అది జహంగీరు చక్రవర్తి జమానా. ఢిల్లీలో ఇద్దరు నవాబులుండిరి. వారి బేగముల పేర్లు ఫర్ఖందా బేగం, హమీదా బేగం. ఆయిద్దరికి మంచిన్నహం కుదిరింది. ఫర్ఖందాకు ఒకే కొడుకు. హమీదాకు ఒకే బిడ్డ. ఒకనాడు వారిట్లు మాట్లాడుకున్నారు. “ఏమే అక్కా! నాకు ఒకే పిల్లవాడు. నీకూ ఒకే కూతురు. ఇద్దరికి ఈడూ జోడూ బాగా కుదిరింది. మనన్నహం భాంధవ్యంగామారి వెయ్యేండ్ల పంటపండించే యేర్పాటు యెందుకు చేయకూడదే!” ఇద్దరు సరే అంటే సరే యనుకున్నారు.

ఇట్లా కొన్ని యేండ్లు గడచినవి. హమీదా మొగడు కాలంచేసినాడు. నవాబుల సంపదంతా యధికారం ఉన్నంత కాలమే వుండేది. మగడున్న నుదినాలు హమీదాకు ౧౦ మంది “మామూలు” అనగా “ఆడపాపలు” ౧౦ నౌకర్లు. బగీలు, మ్యానాలు, గుజ్రాలు, సిపాయీలు, దినమూ పోలావు, బిర్యాని, ఖై మావంటలు, ఇట్లాంటివాటి కేమిన్నీ కొదువలేదు. మగడుచచ్చిన కొన్ని మాసాలకే హమీదాకు దరిద్రదశ ప్రాప్తించింది. నౌకర్లంతా పోయిరి. మ్యానాలు, బిర్యాని వడ్డిలక్రింది కేమాయం. గుర్రాలు గిర్రాలు అన్నీ అప్పుల

వాండ్రవశం. బంగ్లా అమ్మింది, సాములమ్మింది. తుదకు బట్టలుకూడా అమ్మింది. వేరేమొహల్లా (బజారు) లో గుడిసెలో నివాసంచేసింది.

ఇక్కడ పరుఖుందా ఐశ్వర్యం ఇంకా హెచ్చుతూ వుండింది. నవ్యాబు సల్లగావున్నంతకాలము ఆమెకేమిపర్వా? ఒకనాటి మిట్టమధ్యాహ్నముఎండకాలములో జనానా మహలు చుట్టు వట్టివేళ్ళతడకలు నీటితో తడుపుతున్నారు. పంఖాలను దాసీలు లాగుతున్నారు. ఇద్దరు ఆడపాపలు కాళ్ళొత్తుచున్నారు. ఒకతె హుక్కా అందిస్తున్నది. ఒక దాసి పాందా వద్దపెట్టుకొని కస్తూరి, జరదా, కాచు, ఏలకులు మున్నగు సుగంధద్రవ్యములచేర్చి పాణిజాలు చుట్టియిస్తూ వున్నది. ఒక లాండి ఊగల్దా పట్టుకొని నిలుచున్నది. అట్టి సీతిలో నౌకర్లను ప్రక్కకునూకుతూ మైలబుర్హా వేసుకున్న వకస్త్రీ పరుందా పరుందా అంటూ కేకలువేస్తూ మహలులో ప్రవేశించింది. ఆమెచీర చినిగినది. కాళ్ళలో చినిగిన మోజాలు లబపటమంటూ మొరటుగా ధ్వనిస్తూ వున్నవి. వేషము చూస్తే ఒకపేద భికారిని తెలుస్తూనేవున్నది. పరుఖుందాకు పట్టగానికోపంవచ్చింది. నౌకర్లపై కండ్లురుముతుంది. అట్టి భికారీవాండ్రను లోపలికెట్లారానిస్తిరి అని గర్జిస్తూ వున్నది. “చెల్లీ! దాసీలదేమీ తప్పులేదే, నేనే వారినిప్రక్కకు తోసుకుంటూవచ్చినాను.” అన్నదిఆభికారి. “చెల్లీ!ఎవరి వేసివు పెద్దక్కవు ఎక్కడినుండి దాపరించితివే! బజారిముండవునీవేడ! నేనేడ! మంచిచుట్టరికమే! పోతవాలేదా?” అనికసరుకొన్నది.

పర్బందా. “ఏమేహమీదాను గుర్తుపట్టలేదా?” అన్నదాబీద  
రాలు. “హమీదా! హమీదా! నీవేనాయీలాంటివేషము  
లోవచ్చింది. అయితే ఎందుకువచ్చినావు?”

“నీకోడలు పెద్దపిల్లలయినది నీఅమానత్ సొమ్ము నీకప్పు  
చెప్పి పోదామనిపెన్నెని”

“నాకూ — కోడలూ — ఫకీరుముండబిడ్డనాకు కోడలూ!  
ఫీ! బుద్ధిలేదువో! తక్షణం వెళ్లిపో! యింకో పారి యీలాంటిమాట  
లంటివా నీసండ్లూడుతేవి ఖబర్ దార్.”

“ఏమమ్మా, అంతకోపమా! ఆనాడుమనమిద్దరము రంగు  
మహల్ లో కూర్చుని సరసాలాడుకుంటువుంటే నీవేకదా నీబిడ్డ  
ను నాగొడుక్కియ్యవమ్మా అని చేతిలోచేయి వేయించుకొని  
ప్రమాణంచేయిస్తేవి. ఇంతలోయింతమరుపా.”

“ఫీ, ఫీ, అంతాఝూటా! నా కేమిపిచ్చిపట్టిందా. అమీ  
ర్దాదీలంతాచచ్చిపోయినారా? నాగొడుకేమి కొజ్జా అనకొన్నా  
వా? నీవంటి ఖిరవంబూవమ్మల బిడ్డలను ప్రార్థించేదానికి.”

“అయితే నాబిడ్డనింకెవరికన్నా ఇచ్చుకొమ్మటవా”

“దానికినాసెలవెందుకు! తక్షణమే ఇచ్చుకోవమ్మా!  
కష్టపడికనుకున్నావు. నీకిష్టమున్న ఫకీరుకిచ్చుకో. ఇంక  
యిక్కడినుండిమర్యాదగాదయచేయండి. నిన్ను చూస్తే నాకుతల  
నొప్పిలేస్తుంది.”

\*

\*

\*

\*

ఒకనాటి అర్ధరాత్రిసంగతి. వీధులు నిర్జనంగాఉన్నవి.  
ఒకనందు చుట్టూబయలు. అందువక గుడిసె ఒకఫకీరుఅల్లా  
పేరున “ఒకకబళంతల్లి” యనిధ్వనించెను. గుడిసెనుండిహమీదా

బయటికివచ్చి “భాయీ! నేను,నాబిడ్డ, పగలంతా రోజూ వున్నాను. మాకేకూటికిలేదు నాయనా. మాఫ్ చెయ్యండి” అనిలన్నది గుడిసెలోనిబూవమ్మ. “అయితేఅమ్మా! నాజోలె లోవుండేది ముగ్గురంపంచుకొని తిందాము” అన్నాడుఫకీరు.

ఫకీరులోపలికివెళ్లి కూర్చున్నాడు. జోలెలోనిలన్నము, రొట్టె బయటికితీసినాడు. ముగ్గురుతినినారు. అటుతర్వాత హమీదా యిట్లన్నది.

“దుర్వేష్! మీరుచాలామంచివారు. మీకుమేముసహాయము చేయవలసియుండెను. మాకేమీరుపువకారంచేస్తిరి. ఈ దర్జిదులు మీకేమిసేవచేయగలరు.అయినాయీనాబిడ్డ మీకు కాళ్ళొత్తును. దినమంతా తిరిగితిరిగి మీకుకాళ్ళనొప్పివట్టి వుండును.” అనిహమీదా అన్నది.

ఫకీరుకాళ్ళుచాచినాడు. హమీదాబిడ్డ తనచల్లనిమ్మదు పాస్తాలతో భక్తియుక్తంగా అతనికాళ్ళువత్తింది. తెల్లనార వచ్చింది. పకీరులేచిపోతూ మళ్ళీశేవువస్తాను. మీకుపగటిభోజనానికి నావద్దయింకా రొట్టెవున్నది. దాన్నితినండి అంటూ ఇంకొకజోలెనుండిరొట్టెతీసి యిచ్చిపోయినాడు.

పగలుముఖముకడుగొని రొట్టెతిందామని తల్లిబిడ్డలు కూర్చొని రొట్టెనువిరిచేవరకు ఒకఅవ్రహీం ఘోషమంటూ క్రింద వడింది. తల్లిబిడ్డలు ఆశ్చర్యంతో వకరివరక ఒకరుచూచు కున్నారు. మళ్ళీరాతికి ఫకీరువచ్చినాడు. మళ్ళీవారికి అన్నము పెట్టినాడు. తానుతినినాడు. బిడ్డకాళ్ళువత్తింది. మళ్ళీపోయ్యే అప్పుడు పగటిభోజనానికిని ఒకరొట్టె యిచ్చిపోయినాడు.

ఇట్లా పకనంవశ్చరకాలమైంది. హమీదాయింట్లో అప్రఫీలకుష్టు పెరుగుతూవచ్చింది. గుడిసెపోయిపెద్దయిల్లైంది. ఇప్పుడు మంచి గుడ్డలు మంచిభోజనము దొరుకుతూవుంది.

అక్కడ పర్లుందామొగడు చచ్చిపోయినాడు. కొన్నాళ్ళలోనే పరుదా దివాలాతీసింది. ఐశ్వర్యమంతా పోయింది. దానితో గూడగర్వము, అంధత్వము రెండూదూరమైనవి. హమీదాజ్ఞాపకంవచ్చింది. యిప్పుడా మెతనన్న చాలనుఖంగా వున్నది ఒకనాడు హమీదా యింటికివచ్చి

“నీబిడ్డను నాకొడుక్కియ్యవ్రా? నీవాయిదా ప్రకారము జల్దీయిచ్చి పెండ్లిచేయవలె” అన్నది.

“తల్లీ! యిప్పుడు నాబిడ్డపై నాకేమిన్ని అధికారంలేదు. నీవే చెప్పితివికదూ ఫకీర చుట్టరికం చేయమని. నీమాటప్రకారమే నాబిడ్డయిప్పుడు ఒక ఫకీరుబిడ్డగావున్నది. ఆ మనయిష్టంయెట్లుంటే అట్లేజరుగుతుంది”

“అయితే ఆఫకీరెవ్వరు?”

“ఎవరోనమ్మా! నేనుజూడలేదు. నాబిడ్డాచూడలేదూ.

చీకట్లోవస్తాడు మాయిద్దరికడుపునిండా అన్నముపెట్టాడు. మల్లీచీకట్లోనే వెల్లిపోతాడు”

“ఎంతటి మాయలాడివే! కానీలేచూస్తాను” అని పర్లుం

దామొగము చిట్టించుకుంటూ వెల్లిపోయింది-

\*

\*

\*

\*

జహంగీరు చక్రవర్తి ఆస్థానము. విశాలమైన దర్బారు. చోబ్దార్లు బారులు తీర్చినిలిచినారు. ఇరుప్రక్కల నవాబులు, రాజాలు, అమీర్లు ఎవ్వరిదర్జాప్రకారము వారుకూర్చున్నారు.



వర్ధుండా దావాపత్రము దాఖలుచేసుకొన్నది. పాదుషాతల యూపి తక్షణం హమీదాను ఆమెబిడ్డను మాదర్బారునకు పట్టుకొనిరమ్మని ఆజ్ఞాపించినాడు. హమీదా జవాబుదాఖలు చేసుకున్నది. తనబిడ్డను ఐశ్వర్యములో వుండేకాలములో పర్థుండా చేసుకొనని చెప్పిందనియు, యిప్పుడు ఒక ఫకీరు తనను, తనబిడ్డనూ సాకుతూ వున్నందున ఆయనయిష్టం యెట్లావుంటే అట్లేకాని తనదేమీలేదనిన్నీ మనవిచేసుకొన్నది. అయితే ఫకీరెక్కడనున్నాడు? అన్నారు పాదుషాగారు.

“అదేమో నాకు తెలియదు.

“ఆయన ఎట్లావుంటాడు.

“అదికూడా తెలియదు.

“నీబిడ్డకే తెలుసునా అదీ తెలియదా?

“నాబిడ్డను విచారించండి.

హమీదాబిడ్డ ముందుకువచ్చి ఇట్లన్నది.

“సర్కార్ పుగ్ నూర్ పాదుషాసలామత్. నేను ఆఫీసుగారి ముఖము ఎన్నడునూ చూడలేదు. ఒకవడాదిగా ఆయన కాళ్ళవత్తినాను. లక్షమంది ఫకీర్లలో ఆయనపిక్కలు చూస్తే చాలు గుర్తించుకోగలను.” అని మనివిచేసుకొనెను. సరే అన్నాడుచక్రవర్తి: పట్నంలోవుండే ఫకీర్లనందరిని హాజరు చేయమన్నాడు. గాజుపూసలవారు, పెంకాయచిప్పవారు, మూరెడుగడ్డమువారు, లోభా పొగవారు, నానావిధాల ఫకీర్లు వచ్చినారు. హమీదాబిడ్డ అందరిపిక్కలను పరీక్షించింది. “పీరిలోనాతండ్రి ఎందునులేడు” అనిఅన్నది. తర్వాతతన దర్బారు



# రుమాలను బట్టె తెనిపోయింది.



మొగలాయి పాదుమాలకాలంలో జడ్జిపనిచేసేవారంతా ఖాజీలే. విశేషముగా షరేషరీఫు ప్రకాగమే ఖాజీలు అమలుచేస్తూవుండేవారు. చాలామట్టుకు ఖాజీపదవికి మూడు అంశములు ప్రధానంగా ఉండేవి. ఖురానేషరీఫ్ కంఠపాఠము రావలెను. మూరెడు కాకున్నను జానెడుగడ్డము ౬౦ మూళ్ల తలపాగ ఉండవలెను. ఖాజీ సాబ్ పురుసతువుండే సమయంలో కచ్చేరీ. హుక్కా, పాక్షదాక్, వుగల్ దాక్ పంఖా వాలా, ఖురానేషరీఫు, తెల్లనిమస్లిక్ గోల్ దిండు, చో బ్లాన్లు ఇవికచ్చేరీ పరికరాలు. వాది ప్రతివాదుల దరఖాస్తులే యావత్తు మినస్లు. పైసలూ అప్పుడే నునాయించేది- కొందరి ఖాజీలకచ్చేరీలలో ఎక్కువలంచము ఎవరిదైతే వాగదే న్యాయం. అందరూ యిట్లావుంటారని కాదు. కాని కొంతమంది యిట్టివాండ్రే అని ఆచరిత్రకారులకేమి దుర్బుద్ధిపుట్టిందో వ్రాసినారు. ఇక మనకథా నాయకుడైన ఖాజీకథవినండి.

ఒకనాడు లంజమిండల పంచాయితీ వచ్చింది. ఉంచు కొన్నవాడు దాన్నిరోసి వెళ్లగొట్టినాడు- “అయ్యా! యీముట్లు డిగినబాన్యెను ఎవర పగుతారు. నాపిల్లలకెవరు దిక్కు” అని అన్నది వాది. ప్రతివాది యిట్లన్నాడు- “దీన్ని నేనుంచుకొన

మ- ఇదివ్యభిచారి, పదిలోపదకొండో వాన్ని నేను. నేనుదీన్ని  
రించేజమ్మేదారికాను\* వాయిదా వేసినాడు ఖాజీ, అదిమతల  
తో వేసిన వాయిదా. వాయిదాలోపుగా ప్రతివాది ౬౦  
రాళ్ల ఛాకాపన్నుతీసుకొనిపోయి మర్యాదగా ఖాజీసాబుకు  
ంటిలోనజరానా సమర్పించినాడు- వాయిదానాడు ఖాజీసా  
బున్నాడు- “ఏయ్! ఛినాల్? నీవుఇజ్జత్ దార్ల ఇజ్జత్ తీసేదానికి  
చ్చేరికి వచ్చినావు-ప్రతివాదిచాలాపెద్దమనిషిలాగా వున్నాడు-  
వు యెంతమందినోపోయినదానవు లేకుంటేనీవు యింతకాల  
మ పెండ్లిలేక యెట్లాపిలల్కికనినావుచెప్ప! నీకుహత్కడీవేయిం  
పుర్లోజులూస్ చేయిస్తాక్ ఖైర్దార్”

వాదికూడకొంచెము తెలివిగలమనిషి. ఇంత ఎకాయెక్కి  
జీసాబ్ పట్టాయించినదానికేమోమంచికారణ ముంటుందని  
హించి యిట్లా మనవిచేసుకున్నది- “ఖాజీసాబ్! సర్కార్!  
కు వక పేషీదయ్యచేయవాలా! మల్లీ పేషీలోపల నేనుతమకు  
నందయ్యే అట్టిమంచి సుబూత్ ఇస్తాక్” ఖాజీసాబు గడ్డము  
పుక్కుంటూ మతలబుగహించి, “అచ్చాయుండువారముపేషీ!  
చ్చేరిబరఖాస్త” అన్నాడు- మర్నాడు, పొద్దుననే యీవాది  
మన స్త్రీ ఖాజీసాబింటికి నెలదినాలక్రిందనే యీనిన మంచి  
ట్టెను దానిదూడను తోలుకొనిపోయి యింటిముందర కట్టి  
సింది“క్యాహై” అన్నాడు ఖాజీసాబ్-

ఆమె— ఏమీలేదు ఖాజీసాబ్! ఇదియెండకాలము.  
సాడియెక్కడచూచినా తక్కువగాఉన్నది- నీకుయింటినిండ  
ల్లలు పాపము! పసికూనలకు పాలులేకుంటేయెట్లు? యీబట్టె

పూటకునాలుగుసేర్లు పక్కాసేర్లు పాలిస్తుంది- బాగుంటుంది-  
ఉంచుకోండి అన్నది- ఖాజీసాబ్ సంతోషముపట్టలేక పోయి  
నాడు- బాహత్ అచ్చా అన్నాడు. ఆమెతిన్నగా ఇట్లాఅన్నది.  
“సర్కార్ నాపంచాయతీలో అనుగ్రహం చెయ్యాలి.” ఓ! అది  
నాకు బాగాగుర్తువున్నదిపో. అన్నాడు ఖాజీ-

పేషీనాడు ఖాజీసాబ్ ప్రతివాదిని జూచియిట్లన్నాడు.  
అరేనమ్మక్ హరామ్! సువర్! నీకుమందీపిల్లల్నివుంచుకొనిపిల్ల  
లకీ వుట్టించేదాన్ని ఎస్తాది. వాండక్కిపోషణ చెయ్యాలా  
అంటే కష్టంవుందీక్కా! నీవుదీన్ని తచ్చణంతీస్కాపోయియిం  
ట్లోవుంచుకొని మున్నటిలాగనాకు. లేళ్ళోతే నెలకీ  
భరణార్థము కిందికి అంహాపాయాలు యిస్తూవుండు తెల్పిందా?  
యిదేమాదీపైసా!

ప్రతివాది నోరుతెరుచుకొని నెత్తినగొట్టినట్లు నిర్భాత  
పోయిచూస్తూనిలబడినాడు. తుదకు తెలివి తెచ్చుకొని ఖాజీ  
సాబ్ తన నజర్ మరిచిపోయినాడేమో జాపకముచేస్తామని,  
“సర్కార్ థాకామస్లికరూమాబఁదమ్మాల్లాది.” ఇట్లావాడు  
అంటూవుండగానే ఖాజీసాబు మాటఅందుకొని యిట్లన్నాడు  
“ఓ! నీరుమాలను బత్తెతినేసింది! జావ్.”

